

VARGA JÓZSEF*

A CHIEMGAUER, MINT SIKERES HELYI PÉNZ MŰKÖDÉSE

THE OPERATION OF A SUCCESSFUL LOCAL CURRENCY, THE CHIEMGAUER

ABSTRACT

The paper analyses one of the local currencies' issue and operation, the successful Chiemgauer in South Germany. During the analysis it was important that the Chiemgauer was established with a non-profit aim, for supporting education and research. Accordingly the voucher system issuing organization was founded as a non-profit organization. The basic objective of the initiative was to create an educational area by the established projects (such as student companies, conferences, trainings, professional consultations and meetings), which area can contribute to the sustainable development of the region. The concept of sustainability refers to the importance of the environmental, economic and social aspects at the same time.

The initiative started in 2003 have become dominant in the Chiemsee area after several attempts. Based on the idea of Christian Gelleri and Thomas Mayer the initiative was created by six students and nowadays it has thousands of users. The study analyses the results of the Chiemgauer. The local currency compared to the initial issuance achieved a huge turnover increase within a decade: the turnover in Chiemgauer increased nearly a hundredfold. Another important results is that the initial 90% of downshift decreased to 29% so the Chiemgauer has become a real local currency, it rotates mostly among the participants of the system. If we add to this the initially higher and increasing rotation speed, a successful picture becomes complete.

1. Bevezetés

*„S így lettünk megint hívőkké egy kis vargabetű után.
Kezdetben volt: hiszek, tehát vagyok.
Aztán, kis időre: gondolkodom, tehát vagyok.
S most, véglegesen: hitelem van, tehát vagyok.
Vagy egyszerűbben: pénzem van, tehát vagyok.”
(Karinthy Frigyes)*

E publikáció a helyi pénzek közül a sikeres dél-németországi Chiemgauer kibocsátását és működtetését vizsgálja. Az elemzés során fontos szempontnak tartottam, hogy a Chiemgauer helyi pénzt alapvetően nonprofit célból, elsősorban az oktatás és a kutatás támogatására hozták létre. Az utalványrendszert kibocsátó szervezetet ennek megfelelően nonprofit szervezet formájában alapították. A kezdeményezés alapvető célja a létrehozott projektek, mint például a diákvállalatok, konferenciák, tréningek, szakmai konzultációk, rendezvények, tájékoztatók révén egy oktatási térség létrehozása, mely hozzájárul a régió fenntartható fejlődéséhez. A fenntarthatóság fogalma egyszerre utal a környezeti, gazdasági és társadalmi szempontok fontosságára.

* Dr. habil. Varga József, a Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Kar tudományos dékánhelyetese, egyetemi docens, a Budapesti Corvinus Egyetem féléllású docense.

A 2003-ban induló kezdeményezés hamarosan sikeressé vált a Chiemsee térségében. Christian Gelleri és Thomas Mayer ötlete alapján, hat diáklány munkássága révén jött létre a ma már több ezer felhasználót számláló kezdeményezés. A tanulmány elemzi a Chiemgauer eredményeit. A helyi pénz a kezdeti kibocsátáshoz képest egy évtized alatt óriási forgalombővülést ért el: a Chiemgauer-ben lebonyolított forgalom közel százszorosára nőtt. A másik fontos, minőségi eredmény, hogy a kezdeti 90%-os visszaváltás 29%-osra mérséklődött, azaz a Chiemgauer valódi helyi pénzzé vált, nagyjából a rendszer résztvevői között forog. Ha ehhez hozzávesszük a forgási sebesség kezdeti magasabb és növekvő mértékét, a sikeres kép teljessé válik.

2. A helyi pénz bevezetésének indokoltsága

„We can't solve problems by using the same kind of thinking we used when we created them.” (Albert Einstein)¹

A helyi pénz kibocsátásának szükségességét a szakirodalom az alábbi jellemzők fennállásával magyarázza:²

1. A hagyományos pénzügyi közvetítőrendszer nem alkalmas a helyi közösségek szolgálatára, mert nem veszi figyelembe a helyi érdekeket.
2. A helyi kereskedelem a helyi gazdaság számára előnyös, a más régiókkal kereskedés hátrányt okoz.
3. A gazdaságban kevés a pénz.
4. A pénz lassan forog a gazdaságban, a kamat a felhalmozást támogatja. A helyi pénz bevezetőinek várakozásai szerint a helyi pénz forgási sebessége nagyobb, mint az általa kiszorított valuta forgása.
5. A helyi pénz kibocsátásának számtalan – pénzügyi, gazdasági és társadalmi – előnye van a helyi közösség számára.

Az 1-2. pont a helyi kereskedelem előnyét fejt ki a távolsági kereskedelemmel szemben. A szembeállítás nem lehet mechanikus, egy ország jelenlegi gazdasági viszonyaink között nem lehet önellátó, bizonyos áruosztályok távolsági kereskedelemben szerezhetőek csak be, részben természeti okokból (élelmiszerek), részben gazdasági okokból a munkamegosztás következményeként.

A 3. és 4. pont a relatív pénzhányt jelzi, ezen belül a 2. érv a pénztömeget, a 3. érv a forgási sebességet okolja az alacsony gazdasági aktivitásért. E csoportban tehát a helyi vásárlóerő növelése a cél, helyi szinten a pénzhelyettesítő(k) tömegének bővítésével, a helyi pénz adott lokális elköltési lehetőségének korlátozásával.

Végül a harmadik csoport olyan előnyöket vár a helyi pénz bevezetése során, melyek adott közösség gazdasági és társadalmi életének minőségét emeli. Publikációmban, mielőtt a Chiemgauer működését elemzem, a helyi pénz e tágran értelmezett várt előnyös hatásait tárgyalom.

Az előnyök elemzését az első csoporttal, a pénzügyi előnyök bemutatásával kezdem. A helyi pénz bevezetésével a helyi közösség az alábbi típusú pénzügyi előnyökre számíthat:

1. bruttó „seigniorage”: a helyi pénz nemzeti pénzt kiváltó nyeresége (befektetési nyereség);
2. nem vásárlás céljából (emlékül) beszerzett helyi pénztulványok értéke;
3. elveszett, megsemmisült utalványok értéke;
4. helyi pénztulványok átváltási jutaléka.

A fenti pénzügyi előnyök nettó módon vehetők számba, azaz értéküket csökkenteni szükséges a helyi pénz kibocsátási és működtetési költségeivel.

A helyi pénz kibocsátása azt jelenti, hogy banki számlapénz fedezete mellett bocsátunk ki helyi pénzt. A fedezet kettő részelemre bontható: likviditási és szabad tartalékra. A beváltást szolgáló likviditási tartaléknak azonnal, illetve rövidtávon rendelkezésre kell állnia, ezért hozama viszonylag csekély mértékű lehet. A fedezet likviditási tartalékot meghaladó része hosszabb távon befektethető. Ennek haszna a pénzteremtés bruttó hozama, a bruttó „seigniorage”-jövedelem. Ebből vonandó le e helyi pénz kibocsátásának, a kibocsátó intézmény működtetésének költsége, tételesen:

- a helyi pénz megtervezésének költsége,
- a helyi pénz kinyomtatásának költsége (hamisítás elleni védelmi elemekkel),
- a helyi pénz létrehozásának szellemi költsége (megvalósíthatósági tanulmányok),
- a helyi pénzt kibocsátó szervezet működtetésének költsége,
- a helyi pénzt beváltó pénzügyi intézmény működési költségei.

Az így kapott nettó „seigniorage” tehát a bruttó „seigniorage” működtetési költségekkel csökkentett része.

A bevételeket tovább növeli, hogy a helyi pénz egy részét nem vásárlás céljára fordítják, mert a gyűjtők a helyi pénz egy részét bizonyosan emlékül félrerakják.³ További hatás, hogy – a jegybanki készpénzhez hasonlóan – az elveszett, megsemmisült helyipénz-jegyek összértéke szintén nem kerül beváltásra, tehát ez a kibocsátó szervezet adósságának csökkenése, azaz nyeresége.

További nyereség, hogy a helyi pénzt beváltó pénzügyi intézmény jutalékot és/vagy eltérő vételi és eladási árfolyamot határoz(hat) meg a helyi pénz beváltására, ugyanúgy, mint a külföldi pénzeszközök (valuták) beváltása során.

Az előnyök második csoportját a pénzügyi előnyök mellett az egyéb gazdasági előnyök adják. A helyi pénz bevezetésének legnagyobb előnyeként a helyi kereskedelem és gazdaság fellendülését, az adott régiók gazdasági teljesítményének emelkedését tekinthetjük. A helyi pénz használata összefogja a helyi termelést és fogyasztást, elősegíti a helyi források térségben maradását.

1. táblázat: A helyi pénzrendszer várható gazdasági előnyei

1. közvetlen abszolút forgalom-növekedés	a helyi kereskedelmi egységek forgalmának abszolút emelkedése
2. közvetlen relatív forgalom-növekedés	a helyi kereskedők piaci részesedésének növekedése a programban nem részt vevő kereskedőkkel szemben
3. közvetett forgalomnövekedés	a helyi és környékbeli termelők, beszállítói partnerek forgalmának emelkedése
4. gazdaságélénkítő hatás	a forgalomnövekedés okozta tovagyrúzó gazdasági növekedési hatások
5. foglalkoztatottság javulása	az aktivitási ráta növekedése és a munkanélküliségi ráta csökkenése

Forrás: saját összeállítás

A helyi pénz kibocsátása során jelentkező előnyök harmadik csoportját egy nem elhanyagolható társadalmi és politikai szempont tartalmazza, amely az adott régió öntudatosságának, politikai büszkeségének emelkedését, amely – talán, valószínűleg – a régióban lakó emberek boldogságának emelkedését jelenti. A politikai stabilitás erősödésével, az általános elégedettségi szint emelkedésével politikai stabilitás várhatóan nő, a politikai funkciók hosszabb távon stabilizálódnak. A helyi gazdaság megerősödésének alapja a helyi gazdálkodó szervezetek és vállalkozások biztonságának megteremtése. Számomra ez utóbbi célok a helyi pénz bevezetésének fő motívumai.

A helyi pénz alkalmazása korrigálja a globalizációs folyamatok lehetséges negatív hatásait.⁴ Az áruk szállítása a technikai lehetőségek javulásával egyre könnyebbé és olcsóbbá

vált, ennek következtében a máshol termelt tömegárúk – amelyek a helyi termékekkel versenyeznek⁵ – olcsón jutnak el a fogyasztókhoz. A helyi kereskedelem háttérbe szorulása a multinacionális kereskedelmi láncokkal szemben egyértelmű, ezt a helyzetet a 2008-as pénzügyi és gazdasági válság tovább rontotta. A méret folyamatos növelésén alapuló gazdasági tendenciák az utóbbi évtizedekben nem kedveztek a kis- és közepes vállalatoknak.

A kis- és közepes vállalatok térvésztesének tendenciája ellen a fogyasztónak nyújtandó kedvezmények formájában lehet fellépni, ami a teljes értékesítési láncra visszahatva keresletet támaszt a termelői szféra felé, így a helyi pénz betöltheti a gazdaságélénkítő szerepét. A belső összetartozással rendelkező társadalmi csoportok esetén még gyorsabban és egyszerűbben létrejöhet a fogyasztók, vásárlók belső motivációja, amely a helyi pénzt elfogadó kereskedelmi egységek előtérbe helyezését jelenti a vásárlói döntési folyamatában. Ha a forgalmazás területe elég széles és megfelelő számú elfogadóhelyet alakítunk ki, akkor egy öngerjesztő folyamat beindulására van lehetőség. A más előnyöket preferáló kedvezményrendszerekkel – pl.: csak a helyi lakosoknak adott kedvezmények – szemben, melyek beszükkített felhasználói bázissal rendelkeznek, a kedvezményeket ki lehet szélesíteni a külső területekről érkezőkre is.

A helyi kereskedelem a saját beszállítói piacán előtérbe helyezheti a helyi pénzt elfogadókat, ezzel a törvényes fizetőeszköz „forgalomból kivonásának” haszna extraprofitként jelentkezhethet a helyi közösségnél. A helyi kereskedők ezt a hasznot a forgalomnövekedése mellett érvényesíteni tudják az árakban és így a multinacionális cégekkel folytatott árversenyben hatékonyabbak, valamint ha a pénz a közösségen belül forog, kevésbé lesznek kiszolgáltatottak a vásárlók és kereskedők a kívülről jövő kínálatnak. A helyi pénznek a forgalomban betöltött részesedésének megnövekedése kikényszerítheti a későbbiek során a multinacionális cégekből az elfogadásukat, aminek következménye a helyi termelői beszállítói arány növekedése lehet.

A helyi pénz sikeressége kapcsán az elfogadóhelyé vált vállalkozásokba beáramló helyi valuta törvényes fizetőeszköz fedezete a helyi közösségnél halmozódik fel, így átkerül ezen a pénztöke lekötése nyomán előálló kamathozam a helyi gazdaság finanszírozási forrásai, konkrétan a helyi pénzt működtető szervezet forrásai közé.

3. A helyi pénzek elméleti alapja

A társadalomfejlődés bevezetőben idézett Karinty-féle zseniális osztályozása az istenhitől a pénz modern hitvallásáig jellemzően mutatja társadalmunk jelenlegi szerkezetét. A történelem során a pénz „mainstream” története mellett mindig jelen volt, hol a felszínen, hol felszín alá kényszerítve, a helyi pénzek gyakorlata. E pontban a helyi pénzek működésének elméleti alapjait mutatom be, a terjedelem miatt csak egy fő gondolatot kiemelve.

A helyi pénzek és elszámolási eszközök két alapvető célt kívántak teljesíteni: biztosítaniuk kellett emberi szükségletek kielégítését, azaz a termékek és szolgáltatások áramlását, a kereslet és kínálat találkozását, valamint a helyi gazdasági szereplők számára a gazdasági stabilitás megőrzését. A helyi pénz helyi bizalomra épül, az emberek bíznak a mögötte álló ígérvény értékében, beválthatóságában. A Silvio Gesell közgazdász által megalkotott „szabadpénz” elméletének gondolatiságával azonos módon a saját fizetőeszközüket megalkotó helyi vállalatoknak is az a céljuk, hogy a helyben lévő vásárlóerőt, ne vagy nehezebben lehessen a „exportálni” a mindenkori törvényes fizetőeszközön keresztül.

A helyi pénzek elméleti alapja Silvio Gesell munkásságán alapszik. A Chiemgauer példája – mint ahogy az 1930-as években a helyi pénzek két leghíresebb esete, a Schwanenkircheni Wära⁶ és a Wörgli Schilling⁷ esete – szemléletesen alátámasztja azt az elvet, melyet Gesell a pénz szerepéről megfogalmazott. „A pénz csereeszköz, nem más. Az árúk

cseréjét kell megkönnyítenie, a cserekereskedelem nehézségeit kell meghaladnia. A cserekereskedelem bizonytalan, nehézkes, drága volt, és gyakran csődöt is mondott; ezért a pénznek, amely ezt fel kell, hogy váltsa, biztosítania kell az áruk cseréjét, meg kell gyorsítania és olcsóvá kell tennie az árucserét. Ez az, amit a pénztől elvárunk.”⁸

Gesell szerint a pénz aszimmetrikus viszonyban, fölényben van az áruval szemben. Az elmélet kulcseleme a pénz áru feletti hatalma: a pénz bármeddig tartható (mert nem romlandó és nincs tartási költsége), míg az eladóknál számít az időtényező (romlandó áruk és/vagy tárolási költségek).⁹ Gesell elmélete azon az aszimmetrián alapszik, mely szerint a pénz uralodik az áru felett. A pénz-áru viszonya Gesell szerint a nem romlandó hatalma a romlandó felett. A pénzkölcsönzőt nem szorítják „patkányok, molyok, rozsda, tűz- és tetőkárók”,¹⁰ melyek az áru birtokosát arra készítik, hogy áruját minél előbb cserére bocsássa. Az aszimmetria orvoslása érdekében a pénzt is rontani kell, technikailag fizikai esetben például bélyegek felragasztásával, bankszámlapénz esetében negatív kamatlábbal (Schwundgeld), így a pénz felhalmozása nem lesz vonzó a gazdasági alanyok számára. A közösségi pénzrendszer célja, hogy betöltse a pénz csereeszköz funkcióját, és így kiszoríthatja a felhalmozást és a spekulációt. Ez a kettős cél leggyorsabban a negatív kamat bevezetésén keresztül lehetséges. Ebben az esetben ugyanis – ahogy Sárdi (2012) bemutatja – a pénz visszatartását nem jutalommal, hanem „büntetéssel” illetik.¹¹

Ahogy Szóka (2013) rámutat, a helyi pénz rendszer sehol sem működik magától, a megbízható, értékes és fenntartható működtetéséhez mindenképpen szükséges egy olyan szervezet felállítása, amely ezt a tevékenységet magáénak érzi, és elvégzi a szükséges feladatokat. Kiemelten fontos azon boltok, egységek, szervezetek listájának összeállítása, ahol ezt a helyi pénzt elfogadják. Ahhoz, hogy ez valóban közismert és kezelhető legyen, elengedhetetlen egy olyan webes felület, ahol a szükséges információkat be lehet szerezni, mind az elfogadóhelyre, mind a rendszer működésére vonatkozóan (helyi pénz beszerzése, beváltása, visszaváltása). A „minden kezdet nehéz” mondás itt is érvényes, mert a rendszer indulásakor nehéz rábírnai a vállalkozásokat, hogy részt vegyenek ebben, az információ megosztása, a meggyőzés, a motiváció és a kommunikáció is nehéz feladat.¹²

A helyi pénz rendszereinek bevezetése a fogyasztó megnyerését igényli. A helyi pénz azonban akkor tudja szerepkörét betölteni, ha a vállalkozói termékpályák egészét uralja. Ennek a követelménynek leginkább a WIR felel meg. A helyi pénznek nemcsak a fogyasztást, hanem a termelést is át kell hatnia. Ezért fontos működtetése során a termékpályák felmérése, input-output táblák segítségével a helyben maradó tényezőáramlás, a rendszerbe kívülről áramló és a rendszert elhagyó outputot kimutatása.

4. A Chiemgauer működési mechanizmusa

A Chiemgauer kibocsátására 2003-ban került sor. A 2003. évi indulás után 2007-ben létrehozták a Regio e. G-t Prien am Chiemsee székhellyel, amely egy regionális szövetkezetként több települést összefogva 269 taggal szerveződött. Feladataikat három fő pontban fogalmazták meg:

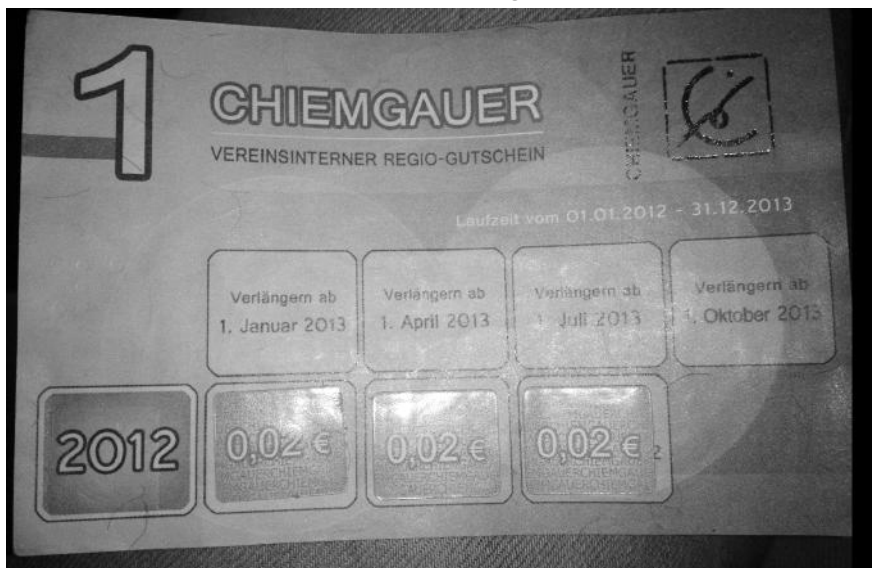
- a Chiemgauer, mint elszámolási eszköz gazdasági ügyeinek irányítása,
- további regionális valuták elszámolásának lebonyolítása,
- mikrohitelzés euróban és regionális helyi pénzben.

A 2003-ban induló kezdeményezés többszöri nekifutás után vált meghatározóvá a Chiemsee térségében. Christian Gelleri és Thomas Mayer ötlete alapján, hat diáklány munkássága révén jött létre a ma már több ezer felhasználót számláló kezdeményezés.

A Chiemgauer helyi pénzt – a WIR-rel szemben, ahol a profitorientáltság, a gazdasági célok dominálnak – alapvetően nonprofit célból, elsősorban az oktatás és a kutatás támogatására hozták létre. Míg a Chiemgauer működtetésénél a környezetvédelem és a kutatás számít prioritásnak, addig a Svájcban működő WIR-rendszer elsősorban a kis- és középvállalatok közötti kereskedelem serkentését tűzte ki célul. A kibocsátó szervezetet a céloknak megfelelően nonprofit szervezatként alapították. A Chiemgauer – a WIR-rel ellentétben – visszaváltható pénzhelyettesítő, ezért minden Chiemgauer (melynek egyik címletét az 1. ábra tartalmazza) mögött euró fedezet áll.¹³

Magyar kutatók egy csoportjának egy 2012. évi, a Chiemsee körüli településeken végzett felmérése szerint a vállalkozók elsősorban a helyi gazdaság fejlődését várták a Chiemgauer bevezetésétől, a környezetbarát gazdasági folyamatok és a vállalkozások közötti együttműködés mellett. Az elfogadását befolyásoló szempontok közül érdekes módon a reklám és a forgalomnövekedés volt a legkevésbé meghatározó. Megállapították, hogy a lakosság – legalábbis a felmérés időpontjában – kevésbé használta a helyi pénzt, sokkal inkább a vállalkozók alkalmazták egymás között (Parádi et. al. 2013).¹⁴

1. ábra: A Chiemgauer

Forrás: Saját fénykép

A Chiemgauer sikeressége lényegét tekintve a 2. táblázat négy alapvető adatában mutatható be:

- a kezdeti kibocsátáshoz képest egy évtized alatt óriási forgalombővülést ért el: a Chiemgauer-ben lebonyolított forgalom 98-szorosára nőtt, forgalma 2012-ben 6,5, 2013-ban 7,2, míg 2014-ben 7,4 millió €-t tett ki;¹⁵
- minőségi eredmény, hogy a kezdeti 90 %-os visszaváltás 29%-osra mérséklődött, azaz a Chiemgauer valódi helyi pénzzé vált, nagyjából a rendszer résztvevői között forog;
- a forgási sebesség a németországi eurónál magasabb mértéke;
- a felhasználók száma 130-ról 3000 fölé nőtt.

E négy paraméter alapján állíthatjuk, hogy a Chiemgauer igazi sikertörténet: ez a helyi pénz képes megvalósítani a helyi pénzrendszerek keretében elvárt teljesítményt. Ez az állítás a Chiemgauer egyéb statisztikai adataival is megfelelően alátámasztható.

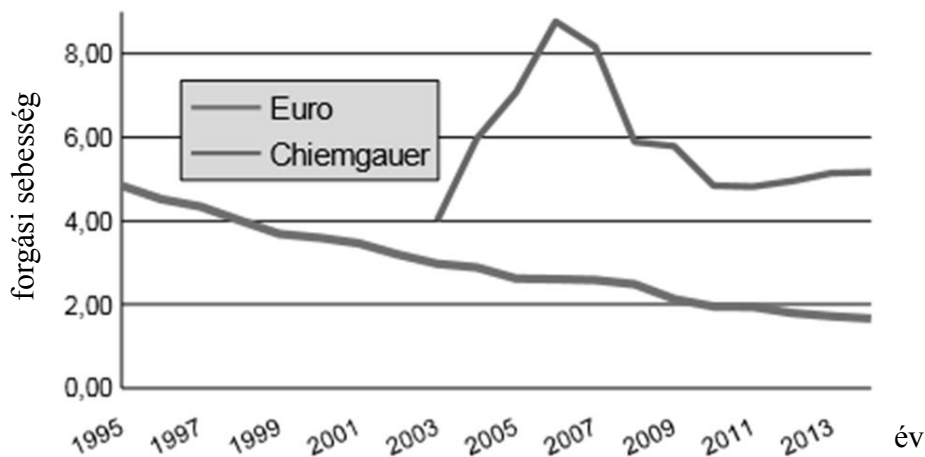
2. táblázat: A Chiemgauer fontosabb forgalmi adatai 2003–2014 között

	2003	2010	2014
Forgalom Chiemgauer-ben	75.873 €	4.993.500 €	7.426.269 €
Forgásban lévő pénztömeg	8.000 €	411.497 €	607.512 €
Forgási sebesség	4,00	5,12	5,16
Visszaváltás %	90%	30 %	29 %

Forrás: http://www.chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Dateien_Verein/Chiemgauer-Statistik.pdf

A Chiemgauer segítségével létrehozott GDP 2012-ben 2.589 ezer €, 2013-ban 2.880 ezer €, 2014-ben 3.133 ezer €. A helyi pénz állományának nagysága éves átlagban 2012-ben 549 ezer €, 2013-ban 560 ezer és 2014-ben 607 ezer €. A Chiemgauer forgási sebessége¹⁶ ez alapján 2012-ben 4,71, 2013-ban 5,14 és 2014-ben 5,16 volt.

Míg az euró forgási sebessége Németországban 2012-ben 1,80, 2013-ban 1,72, míg 2014-ben 1,66-ot tett ki. A 3. ábrából levonható az a helyi pénzrendszerek szempontjából fontos következtetés, hogy a Chiemgauer a maga forgási sebességével lényegesen megelőzi az euró forgási sebességét: az az előbbi az euró forgási sebességének 2014-ben több mint háromszorosa! A Chiemgauer esetében tehát igazolható a helyi pénz nagyobb forgási sebessége, amely a helyi gazdasági növekedés alapját képezi.

3. ábra: A Chiemgauer és a németországi euró forgási sebessége (1995–2013)

Forrás: http://www.chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Dateien_Verein/Chiemgauer-Statistik.pdf

A Chiemgauer forgási sebességének kérdése kulcskérdés a helyi pénz hatásának megítélésében. A németországi eurónál magasabb forgási sebesség a 3. táblázat adatai alapján magyarázható. A táblázat évente mutatja az értékeket, ezért nem eshetünk abba a hibába – vagy szándékos torzításba –, hogy néhány kiemelt év adatainak vizsgálatával jutunk hamis – hamisított – eredményre.

A Chiemgauer forgási sebessége a táblázat harmadik oszlopában található, amely a Chiemgauer-forgalma és a Chiemgauer által teremtett GDP (első és második oszlop) hányadosa. A táblázat negyedik oszlopába a németországi euró éves forgási sebességét tüntettem fel. Végül az utolsó oszlop tartalmazza a számunkra legfontosabb adatokat. Ez arról ad információt, hogy a Chiemgauer hányszor forog gyorsabban a németországi eurónál. Ez az adat változó, de az időszak egészében – kivéve az induló 2003. évet – kettő és három között található. A Chiemgauer forgási sebessége tehát a németországi euró forgási sebességének kettő-háromszorosa.

3. táblázat: A Chiemgauer forgási sebessége

	Chiemgauer-forgalom	Chiemgauer által teremtett GDP	Chiemgauer éves forgási sebesség	Németországi euro éves forgási sebesség	Hányszor gyorsabb a Chiemgauer?
2003	75.873	32.014	4,00	2,97	1,35
2004	306.140	129.173	5,96	2,89	2,06
2005	699.834	295.289	7,08	2,62	2,7
2006	1.273.370	537.287	6,36	2,6	2,44
2007	2.304.571	972.393	6,84	2,55	2,68
2008	2.982.339	1.258.371	5,89	2,5	2,35
2009	3.974.927	1.677.184	5,69	2,05	2,77
2010	4.993.500	2.106.962	5,12	1,95	2,62
2011	5.585.021	2.356.549	4,74	1,94	2,44
2012	6.137.000	2.589.451	4,71	1,8	2,62
2013	6.826.105	2.880.213	5,14	1,72	2,99
2014	7.426.269	3.133.447	5,16	1,66	3,1

Forrás: http://www.chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Dateien_Verein/Chiemgauer-Statistik.pdf

A Chiemgauer sikerét a programban részt vevők számának a 4. táblázatban bemutatott folyamatos emelkedése is mutatja. a kezdeti, 2003. évi 235 résztvevő száma 2014-re közel 4000-re emelkedett. Ezen belül a felhasználók száma is jelentős bővülést mutat, a 2003. évi 130 főről 2014-re 3000 fő fölé emelkedett. A bővülés sikerességét mutatja, hogy az egyes résztvevők számának emelkedése folyamatos.

4. táblázat: A Chiemgauer felhasználói hálózata

	Felhasználó	Elfogadóhely	Egyesület/ Projekt/ Önkormányzat	Összes résztvevő
2003	130	100	5	235
2004	380	250	15	645
2005	700	380	50	1.130
2006	1.097	540	98	1.735
2007	1.337	631	158	2.126
2008	1.713	607	179	2.499
2009	1.899	587	200	2.686
2010	2.230	602	217	3.049
2011	2.470	593	233	3.296
2012	2.573	633	248	3.454
2013	2.769	627	253	3.649
2014	3.036	593	260	3.889

Forrás: http://www.chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Dateien_Verein/Chiemgauer-Statistik.pdf

Összegzés

Sok jel mutat arra, hogy világunkban a gazdaság, ezen belül a pénzügy pályája nem fenntartható. A politika és a közgazdaságtudomány alapvetően eddig pénzügyi ösztönzőkkel igyekeztek kiváltani a kívánt viselkedési mintákat. Hiszem, hogy a közösségi szervezetek létrehozása hosszú távon mindenképpen – de rövidebb távon is célszerűen – akkor lesz stabilan sikeres, ha az a pénzügyek területére is kiterjed. A közösségi pénzek létrehozása nemcsak pénzügyi kérdés, hanem a stabil, erős, a központi hatalomnak értékei és érdekei mentén ellentmondani is képes helyi közösségek anyagi megerősítésének kérdése is.

Publikációm egyik eszmei mondanivalója, hogy véleményem szerint nem csak a válságok idején indokolt helyi pénzrendszer működtetése, ezt általános társadalom- és gazda-

ságszervezési eszköznek tartom. Ugyanakkor a múlt és jelenlegi évszázad közösségi pénz-rendszereire igaz, hogy többségük valamilyen kialakult válsághelyzetet igyekezett megoldani. A történelmi példákban tehát igazolódik, hogy akár a magánszektor, akár az állam (önkormányzat) is több esetben, ebben az alternatív megoldásban látta a válságkezelés egyik lehetséges módját.

A helyi pénzrendszerek – e publikációban konkrétan a Chiemgauer – egyfajta választ adnak a globalizáció számos problémájára. A Chiemgauer sikeres működésének bemutatásával e folyamathoz szeretnék szerény mértékben hozzájárulni.

JEGYZETEK

1. „Nem oldhatjuk meg a problémákat ugyanazt a gondolkodásmódot alkalmazva, amellyel megteremtettük őket.” (Ford. Varga József)
2. Helmezi István, Kóczán Gergely (2011): A „helyi pénznek” nevezett utalványokról. MNB-szemle MNB 2011. április.
3. Ez például egy székelyföldi-szász régió magyarországi és németországi vonatkozású turizmusát tekintve, a kibocsátást követő első évek lényeges nyereségelemét képezheti.
4. E hatásokról l. részletesen Lieater, Bernard–Arnsperger, Christian–Goerner, Sally–Brunnhuber, Stefan (2015): Pénz és fenntarthatóság. A hiányzó láncszem. Fordította Sárdi Gábor. Image Kft.
5. A helyi gazdaság és a távolsági kereskedelem vitatott témakörét itt nem tudjuk részletesen megvitatni. Számos tanulmány azt mutatta ki, hogy Magyarországon a vásárlók többségükben érzékenyek, döntésükben a fogyasztási cikkek árát sokszor a minőséggel szemben is preferálják, a helyben megtermelt árukkal és a helyi kereskedőkkel szemben is.
6. Varga (2016): Helyi pénzek működésének nemzetközi tapasztalatai. In Kerekes at al (2016): Pénzügyekről másképpen. Fenntarthatóság és közösségi pénzügyek. Wolters Kluwer, Budapest.
7. Schwarz, Fritz (1951): A wörgli kísérlet. Wörgl, 1951. pünkösdjén.
8. Gesell, Silvio (2004, 247. oldal): A természetes gazdasági rend. Kétezeregy Kiadó.
9. Szimmetrián Gesell definíciója alapján az egyenértékűséget értjük, mely szerint a pénz vagy áru felhalmozása az egyén számára közömbös (Gesell 2004, 328. oldal), azaz a gazdasági alanyok ugyanúgy választhatják megtakarítási eszközül az árut vagy a pénzt.
10. Gesell, Silvio (2004, 326. oldal): A természetes gazdasági rend. Kétezeregy Kiadó.
11. Sárdi, Gábor (2012): A pénzforgás biztosításának hagyományos és alternatív lehetőségei. A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei 4. évfolyam 1. szám.
12. Szóka (2013): A helyi pénz és társadalmi vonatkozásai. ACTA SCIENTIARUM SOCIALIUM 38.
13. Varga (2016): Helyi pénzek működésének nemzetközi tapasztalatai. In Kerekes at al (2016): Pénzügyekről másképpen. Fenntarthatóság és közösségi pénzügyek. Wolters Kluwer, Budapest.
14. Anett Parádi-Dolgos, Tamás Kovács, Veronika Gál, Károly Szóka (2013): Operation of Local Currency Systems: Chiemgauer. In: Szendrő Katalin, Soós Mihály (szerk.) Proceedings of the 4th International Conference of Economic Sciences. Kaposvár: Kaposvár University, 2013. pp. 289–294. (ISBN:978-963-9821-62-0)
15. A Chiemgauer forgalma elenyésző a német gazdaság egészéhez képest. Németország M1 pénztömege 2014-ben 1774 milliárd €.
16. A forgási sebesség a GDP és a pénztömeg hányadosa.

IRODALOMJEGYZÉK

- Gesell, Silvio (2004): A természetes gazdasági rend. Kétezerregy Kiadó.
- Helmeczi István–Kóczán Gergely (2011): A „helyi pénznek” nevezett utalványokról. MNB-szemle MNB 2011 április.
- Kun János (2006): A pénzhelyettesítőkről. Tanulmány PSZÁF Budapest.
- Lentner Csaba (2011): A pénzügyi stabilitásért. Magyar Hírlap online 2011-02-25.
- Lieater, Bernard–Arnsperger, Christian–Goerner, Sally–Brunnhuber, Stefan (2015): Pénz és fenntarthatóság. A hiányzó láncszem. Fordította Sárdi Gábor. Image Kft.
- Anett Parádi-Dolgos, Tamás Kovács, Veronika Gál, Károly Szóka (2013): Operation of Local Currency Systems: Chiemgauer. In: Szendrő Katalin, Soós Mihály (szerk.) Proceedings of the 4th International Conference of Economic Sciences. Kaposvár: Kaposvár University, 2013. pp. 289–294. (ISBN: 978-963-9821-62-0)
- Ryan-Collins (2012), Josh: Building Local Résilience: The Emergence of the UK Transition Currenciés. International Journal of Community Currency Research 15 (2011) D 61-67. <https://ijccr.filés.wordpress.com/2012/05/ijccr-2011-special-issue-12-ryan-collins.pdf>
- Rösl, Gerhard (2006): Regionalwährungen in Deutschland – Lokale Konkurrenz für den Euro? (Fachhochschule Regensburg). Diskussionspapier Reihe 1: Volkswirtschaftliche Studien Nr. 43/2006.
- Sárdi, Gábor (2012): A pénzforgás biztosításának hagyományos és alternatív lehetőségei. A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei 4. évfolyam 1. szám.
- Szóka (2013): A helyi pénz és társadalmi vonatkozásai. ACTA SCIENTIARUM SOCIALIUM 38.
- Schwarz, Fritz (1951): A wörgli kísérlet. Wörgl, 1951. pünkösdjén.
- Varga József (2016): Helyi pénzek működésének nemzetközi tapasztalatai. In Kerekes at al: Pénzügyekről másképpen. Fenntarthatóság és közösségi pénzügyek. Wolters Kluwer, Budapest. chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Dateien_Verein/Chiemgauer-Statistik.pdf. Letöltés: 2016. 10. 20.